

Főágak és oldalhajtások

Impressziók a 26. Vásárhelyi Őszi Tárlatról

A sárkányrepülő maga építette szárnyakon, kihasználva saját szellemi, testi erejét, és a természeti körülményeket, beváltja az emberiség évezredek álmat. Jutalma a repülés csodája, egy mással nem pótolható élmény és önnön erejének igazolása. A *Sárkányrepülő* — *Kligl Sándor* szobra — most a 26. Vásárhelyi Őszi Tárlat egyik, ebben a közegben különösen elgondolkodtató műve. Szándéka, üzenete kitárgyasható, jelképe lehet egy új negyedszázad kezdetének...

Közel száz művészt 250 alkotása látható ezekben a hetekben Hódmezővásárhelyen. A Tornyai János Múzeum kiállítóhelyiségeiben és a Medgyessy Teremben fölso-rakozó művek az előző évek-nél szigorúbb válogatásban és karakterisztikusabb, kö-vetkezetesebb eszméi-tartal-mi-kifejezésbeli csomópont-tokban mutatják föl azokat a törekvéseket, melyek ma a vásárhelyi, illetve az ehhez kapcsolódó képzőművészetet jellemzik. A hagyományok nedveiből táplálkozó főágak mellett a már nemcsak leve-leket és szirmokat bontó, de érett gyümölcsöt is termő oldalhajtásokra is oda kell figyelünk. Eppen azért, mert ezek szervesen ízesül-nek a törzshöz és főágakhoz, illetve sikeres oltások termő-re forduló vesszői.

Tájébrázolások jelzik a nem túlságosan változatos tematika legerőteljesebb ágát. Ezek a tájképek viszont nagyon sokféleképpen ele-ne-re, hogy a *tündöklő levő paraszti világ, az elmúlt ta-nyai életforma ihletet leg-többjéért*. Ez a tájélmény a kifejezés módok sokféle han-gyán szólal meg. *Czene Gábor* Mártélyi háza naturalista precízitása; csillogó felület, tagadhatatlanul műves-bravúrja ellenére is inkább ide-genforgalmi prospektusba il-lő negédes munka. *Csizmádia Zoltán* a 72-es számú tanyát „fotózza” körbe, mint egy helyszínt kereső filmes egy-szociografikus ihletű alkotáshoz. *Kurucz D. István* minden alkalommal megra-gadja a látogatott azzal a hi-telességgel, „messzelátós fes-tészetének” utánozhatatlanul műves megmunkálásával, fe-lületeinek mélységével, han-gulatteremtő erejével, mely-re kevés példa van képző-művészetünkben. *Csikós And-rás* ritka bravúrral ad fak-turát tájképi részleteinek, egy palánk málló repedéseinek, egy szántás borzas fe-lületének, egy víztócsa üveg-cserepeinek. *Kollár György* Lóránt János iskolateremtő példáját nyomán — ennek a tájnak festi meg képi sum-mázátát — az elmúlásnak, az emlékezésnek, az átváltozás-nak, és a születésnek csodá-ját a „nagy sötéti”-ben vi-boráló-változó-mozduló-szerve-ződő motívumokból. Mellet-tük van impresszionista al-konyat (*Csikós Miklós*), lírai esztiáll (*Miskolci László*), konstruktivizmus felé köze-ledő rendkeresés (*M. Szabó István*), lendületes gesztusok-kal fölhordott látomás (*Zom-bori László*).

V. Bazsonyi Arany mélyen humánus festészete ugyan nem elsősorban az alföldi táj élményeiből táplálkozik, mégis erős — mert tartal-mi-lényegi! — szálakkal kötődik az itteni törekvésekhez. Három olajtemperájából kettő, bár tájélményekből indult, mely-lyebb gondolati-érzelmi reminisztenciákat ébreszt. A Gyilkos-tó a kékes-zölde-szürkés hideg világ szele, a Kálvária a vörösek-naran-csok színeit izzítja föl. A táj-

ábrázolás tárgyi környeze-tünk apró, félredobott esz-közeinek pontos-precíz meg-örökítését is fontosnak tart-juk. Ezeket térképezi föl gra-fikáin *Marosvári György*, s teremti steril, hipernaturalis-ta teret Kint és bent című festményén. *Héssz Ferenc* mozaik-festészetének két olyan darabját állította ki — *Ménész, Szürke gulya* —, ahol dekoratív formában, de adekvátan találkozik a meg-jelenítés formarendjével a mozgás tetten érése, illetve a szarvak ívelő ritmusa.

Az ember, az ember által alakított környezet találkozik *Szalay Ferenc*, *Somos Miklós* és *Vecsesi Sándor* egy-egy festményén. *Szalay Nyári konyha* című temperája a tárlat egyik legszebb képe, a legegyszerűbb eszközökkel, emberi melegséggel szinte tapintható közelségbe kerül hozzánk a tapasztott tűzhely, a meszelt fal, a simított föld-padló, a tenyérnyi ablak, ro-konunk a töpörödött anyóka, orunkban a készülő étel il-lata, Mintha ennek a világ-nak ajtaja nyílva Somos Este a tanyán című képén — bár az ő festési módja finomabb, gyöngyházzszerűbb, fátolo-sabb. *Vecsesi* az alkony kü-lönös fénytöréseiben a hős-zsú parasztház tornáczára ül-teti megfáradt alakjait, pi-henni, emlékezni és emlékez-tetni. Talán ezek a művek árasztják legmélyebből en-nek a tájnak, ezeknek az em-bereknek ismeretét, szerete-tét. Az emberábrázolás né-hány alkotónál összekapcsol-ódik a történelmi önvizsgá-lattal. *Szalay* újabb két képet mutat be abból a mind te-rebélyesedő sorozatból, mely az 1848–49-es forradalmi szabadságharc, illetve annak utóélete a magyar nép tuda-tában. A Kossuth Lajos azt üzen-te... és a 67 után című festmények ennek a törté-neelmi önvizsgálatnak újabb festő adalékai. (Jó lenne egy-szer összegyűjteni látni ezeket a festményeket.) *Németh Jó-zsef* is ehhez a vonalhoz csatlakozik *Harangok bevo-nulása* című nagyméretű olajtemperájával, melynek kompozíciója kissé teátrális. *Kosztá Rozália* négy portréja sűrített paraszti sorsok hor-do-zója. *Fülöp Erzsébet* kis méretű képei lírai villanás-sok. *Szurcsik János* grafikai vázlatkönyvből állít ki ka-rakteres alakokat, *Kéri László* úgy idézi meg szentesi elő-d-jének, *Kosztá József*nek alakjait és művészetét, hogy közben önmaga arcát és szándékait sem tagadja meg. *Csikós András* nagyszerű portréja, *Németh József* ön-arc képe és *Gougain-t* idéző aktja ennek az emberköz-pontú művészetnek szép pél-dája ezen a tárlaton. *Fontos Sándor* a táj, az ember és az állat összekapcsolásával igyekszik jelképi mondaní-valót teremteni. A megfa-gyott madár című képén si-keresebben, A lepke címűn kevesebb eredménnyel. Az

ember áll jó néhány szobrász művészetének középpontjáb-an. *Tóth Valéria* alkotásain a klasszikus szépségideál ta-lálkozik mai emberi kapcsola-tainkkal, harmóniaszom-junkkal, *Nagy Sándor* te-nyérben elférő vörösmárvány figuráit erőteljes, szinte gra-fikus vonalakkal karakteri-zálja, *Csikai Márta* mártélyi fűfák göcsörtös törzseibe látja bele asszonyalakjait, *Janzer Frigyes* nem éppen eredeti, de mindenképpen hatásos plasztikai gondola-tokat sorakoztat a háborúról. *Szabó Iván* Majolika lányok című domborműve a helyi fazekashagyományok mindig megújuló szellemének, a fo-lyamatosságnak állít emléket. Egy-más mellett láthatunk négy tisztes portrét: *Lantos Györgyi* ártatlan-csodálkozó kisfiú-fejét, *Máté István* ke-serű-fájdalmas női arcását, *Englert Judit* szikár kemény női portrét és *Tóth Julian*a borzas hajkorona alá bú-vó kedves lányarcát. Ameny-nyire eredeti és gondolatgaz-dag *Kotsis M. Margit* két terrakotta szobra, annyira keresett *Kucs Béla* Cigány-madonnája. Az emberi gon-dolatok és érzések széles spektrumát szembesíti nagy-szerű festményein *Zoltán István* — szürrealis megoldá-sok, léptékváltások, rene-szánsz ihletések, századeleji fotográfiák és mai gondola-tok szintézisét teremt meg alkotásain.

A táj és az ember mellett jelentős szerepet kapnak az állatok. Ennek a tájnak el-maradhatatlan élőlényei a lovak, tehén, madarak. A tárlat egyik nagyszerű fest-ménye *Lóránt János* Egy ló című képe. *Fodor József* és *Németh József* alkotásain a golyák jelennek meg. *Németh András* linóba faragott képe, biológiai könyvének legerede-tibb darabja a Tyúk.

Irodalmi, művészeti, intel-lektuális élmények ihletik az érmeszek jelentős részét. Ev-fordulók, utazások emlékei, megbízások adják témáikat. *Fritz Mihály* sok rajzos érme-közül a nagyobb méretű *Móricz bronzérem* és a *Pom-pel elől a legsikerültebb, Füz Veronika* ütiélményeit sűríti, *Kutas László* soproni udvarok motívumait fogal-mazza éremmé, *Király Vil-mos* pedig bronzkavicsokba sűríti plasztikai illusztrációt.

Néhány alkotás — kvalita-sa, önálló értéke ellenére — gyöckértelenül, légüres térben mozog a kiállítás alapvetően realiztikus világában. Egyik legfeltűnőbb *Váli Dezső* Ta-lán drágák című olajfest-ménye, *Almási Aladár* sün-disznőtűskéjű, groteszk, ne-hezen lefordítható három rézkarca és *Várnai László* fénygrafikáinak nevezett montázs kísérletei. Mert a többi, akár a sárkányrepülő, a Földről indul irigylésre méltó, szép lépés útjára, hogy utána ismét a Földön landol-jon.

Tandi Lajos

Ülést tartott a KISZ KB

Kedden ülést tartott a KISZ Központi Bizottsága. A tanácskozáson részt vett és felszólalt *Korom Mihály*, az MSZMP Központi Bizottsá-gának titkára, *Polinszky Károly* oktatási miniszter, *Kárpáti Ferenc* altábornagy, a Magyar Néphadsereg poli-tikai főcsoportfőnöke, hon-védelmi miniszterhelyettes, *Papp Árpád*, a Munkásörsg országos parancsnoka, *Uszta Gyula*, a Magyar Partizán Szövetség főtitkára, *Kiss Lajos* vezérőrnagy, a Magyar Honvédelmi Szövetség főit-tkára és *Abel László*, határőr vezérőrnagy, a határőrség országos parancsnokságának politikai csoportfőnöke.

Maróthy László, az MSZMP Politikai Bizottságának tag-

ja, a KISZ Központi Bizott-ságának első titkára a nem-zetközi és a belpolitikai élet, valamint az ifjúságpolitika idősebb kérdéseiről tájékoz-tatta a testületet.

A KISZ Központi Bizott-sága ezután az ifjúság haza-fias, honvédelmi nevelésében és felkészítésében végzett mozgalmi munka tapasztala-tait tárgyalta meg *Varga László*nak, a KB titkáranak előterjesztésében. Megállapí-totta, hogy a KISZ-szerveze-tek az elmúlt években fel-adatait többségét sikerrel oldották meg.

A Központi Bizottság vál-tozatlanul fontos feladatnak tekinti a hazafias és interna-cionalista gondolkodásmód, magatartás erősítését. A jó-

Befejeződtek a Szegedi Kamarazenekari Napok

A hétfői koncerttel lezá-rult a Szegedi Kamarazene-kari Napok előadássorozata. Nagy közönségsikertel mu-tatták be az új műveket, sajnos Vaszy Viktor már nem jelenhetett meg a ren-dezvényeken. A zenei ber-kekben, de a koncertlátoga-tók körében is bizonyára még sokáig szóbeszéd tárgya lesz a bemutatókon hallott sok-sok újdonság, a pezsgő, eleven évadindulás. A szer-zők egyéniségéből, muzsiká-jából áradó életerő, a forma-érzék, a megmunkálás igé-nye, a muzikalitás finomsá-ga és létjogosultsága mind-mind azt sugallja, hogy ha-gyományossá kell tenni Sze-geden a kamarazenekari na-pok rendezvényeit, a mű-vészetpártolást.

A két bemutató előtt *Mihály András: Musica per 15* című műve hangzott el elsőként, reprezentálva ko-runk zenéjét. A darabot a Budapesti Kamarazene-gyűttes adta elő, *Nagy Ferenc* vezénylétével. A zenekar hatá-rozott szemlélettel közelít-te meg a művet, kerek egésszé formálva a zeneileg igényes, egyéni izzal telített darabot. *Fábián Márta* méltó folytatója *Rácz Aladár* mű-vészetének. Patinás cimba-lomjátékával, avantgard ízű stílusával, mesteri tudással szálaltatta meg *Kurtág György: Szálkák* című mű-vét. A szaggatott hangvételű, dinamikus futamokkal, ki-tartott pedálmegoldással el-játszott darab ugyanúgy közönségsiker volt, mint *Kocsár Miklós: Reprieche* című alkotá-sa, amely különleges hang-szer-összeállítást: cimbalomra és fuvalára írta a szerző (*Fá-bián Mártának és Matuz Istvánnak* ajánlván). A darab hét rövid tétel sodró egésze, a dallamot, a motívumokat egymástól szinte észrevétle-nül átvéve szálaltatták meg a két hangszer színeinek egy-beolvasztásával.

Ami pedig a bemutatottakat illeti: Kodály-tanítvány *Maros Rudolf* kifinomult hangzású, erőteljes dinami-kájú, kétfételes műve volt az egyik, a *Kontrasztok*. A

nostalgikus karakterű indi-tás, a hegedű-hárfa kettősé-nek finomra csiszolt meló-dikussága, a fafúvók szőlis-tikus szerepe nagy mester-ségbeli tudásról árulkodik — arról, hogy Maros igazán sokszínű szerző, új techni-kák tudója, mesterétől örö-költ igényességgel. Másik premierként *Durkó Zsolt* új műve, a *Refrains*, hangzott el a Budapesti Filharmoniai Társaság kamarazenekarának előadásában. Közreműködött *Szeccsödi Ferenc* (hegedű). A kilenctételes mű nagylegze-tű, tömör alkotás — egyéni karakterrel, színnel, melyet a szólóhegedű fog össze. Szí-nes, hangulatos, mély emberi érzelmeket sugalló mű, ener-gikus megfogalmazásban, ár-nyalt, érzékeny hangképzés-sel. Kár viszont, hogy a mű-sorváltozás miatt *Döme Jenő* nagybőgőszólóját nem el-vezethettük — *Székel Endre, Szöllősy András, Balassa Sándor, Ránki György* mű-veivel egyetemben, melyek az eredeti programban sze-repeltek.

Kelemen Zoltán

Műszaki könyvek kiállítása

Hagyomány már, hogy a közgazdasági napok keretében ki-állítást rendeznek — legfrissebb közgazdasági, ipari és technikai témákról szóló könyvjúdonaságait mutatják be a kiadók. Tegnap az Ifjúsági Ház klubjában rendezett tár-latot Keresztes Tibor, a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó igazgatója nyitotta meg

Sör és perec

„Az író regényében saját véleményét mondja el a vi-lágegyetemről. Intelligensen szórakoztat; és az első köve-telmény, amit joggal tá-maszkodhat az íróval szem-ben, hogy amivel szórakoz-tatni akar, valóban érdekes legyen” — mondta *William Somerset Maugham*, és eh-hez tartotta magát. Írta in-telligensen szórakoztató re-gényeit, szindarabjait, no-velláit, amelyekkel hírnevet szerzett és sikert aratott — nemcsak Angliában.

Nálunk egyik legismertebb műve a *Sör és perec* (más kiadásban: *Sör és tea*, avagy A család szégyene). A re-gény írói mestermű; szer-kesztésmódja, hangulatos, érzéletes, fordulatos elbe-szélő modora, finoman ár-nyalt, mély emberismeretre valló jellemrajzai arról ta-núskodnak, hogy Maugham mindent tudott a mesterség-ről. Az érdekesség követel-ményének már a témaválasztással eleget tett. A Sör és perec hőseit élő, valóságos személyekről mintázta; a re-génybeli elbeszélő, *Willie Ashenden* nem más, mint ő maga, az író; *Edward Drif-field* alakjában a Magyaror-szágon is jól ismert költőre és regényíróra, *Thomas Har-dy*a ismertek az irodalom-történetesek; *Alroy Kear*, a kevés tehetségű, ügyeskedő életjárfiró — egy korabeli kritikus, *Hugh Walpole*. A főszereplő persze *Rosie Gann*, Driffield első felesége. Ki tudja, melyik téma vonzat-ta inkább az író: az ada-koztatás, a szórakoztatás, a gyermekki tisztaságú nő és a különös sorsú, klismerhetet-len író kapcsolata, avagy sa-ját ifjúkori szerelmének tör-ténete? A korabeli olvasó-közönség szemében mindkét témának sajátos pikantiá-ja lehetett; bennünket pedig elsősorban a feldolgozás em-lített erényei miatt szóra-koztat.

Kíváncsian vártuk a re-gény háromrészes, angol fel-dolgozását, amely az elmúlt hét központi tévéműsorává

lépett elő, hiszen három egy-mást követő estén láthattuk. És megint úrrá lett rajtunk a rossz szokás, mármint, hogy hasonlítottunk az ösz-szehasonlíthatatlant, a re-gényt meg a filmet. (Meg lehet érteni, ha nemely té-vés alkotó mélyen elítéli ezt a nézői magatartást, de hát ki vállalja annyiszor az agy-mosást, ahányszor közismert irodalmi mű adaptációjának megtekintésére kell a készü-lék elé ülnie?) Se szórakoz-tató, se érdekes nem volt annyira a sorozat, mint a regény. A jelen idejű elbe-szélés és az emlékezések filmbeli váltakozása olyan kínosan szabályosra sikerült, *Bill Hays* rendezőt látható-an annyira nem érdekelte az időskori cseréjének dra-maturgiai funkciója, hatása, hogy végül elérte, ami nem lehetett célja: már-már unatkoztunk, hisz az egy-hangzús figyelemgyengítő. A könyv szellemes ironiájá-nak közvetítésére sem hasz-náltatott a filmszerkezet, a jelenetezés, a képalakítás; csak a színészi játék. A „csak” persze nem a színész-teljesítményeket minősíti, hiszen Ashenden szerepében például nagyszerű volt *Michael Hordern*. Az ő játéka árasztotta a regény „levegő-jét”, az angol polgári iro-dalmi köröknek kissé arisz-tokratikus, egyúttal egésze-sen ironikus légkört.

S. E.